

деградації суспільства, правової незахищеності громадян і суб'єктів господарювання, формування криміналізованого світогляду людей, поширення правового нігілізму та недовіри до влади, а також створює загрозу соціально-економічних перетворень у державі.

Список використаних джерел

1. Михасюк І. Р. Державне регулювання економіки : підручник / І. Р. Михасюк, Л. А. Швайка. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 220 с.
2. Чистов С. М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – Київ : КНЕУ, 2000. – 316 с.
3. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – Київ : Знання, 2006. – 213 с.
4. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки: підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – Київ : Знання, 2008. – 398 с.
5. Карсекін В. Удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання діяльності сфери послуг / В. Карсекін, Ю. Сипливий // Економіка України. – 1996. – № 8. – С. 67–72.

Овдієнко М. Ю. – магістр права
Університету державної фіскальної служби
України
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент кафедри адміністративного
права і процесу та митної безпеки
Університету державної фіскальної служби
України **Тильчик В. В.**

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

В умовах сучасного кризового стану економіки та на шляху держави до європейського співтовариства гостро постає питання щодо протидії тіньовій економіці, яка визнана загрозою національній безпеці країни. Варто констатувати, що з проблемами тіньової економіки стикаються не лише країни, які

розвиваються, а й прогресивні, оскільки цей феномен у національних правових та економічних системах досі сприймають неоднозначно. Відмінності тіньової економіки зазначених країн від України пов'язані не лише з формами прояву, а й масштабами та наслідками. Наприклад, Німеччина має досить стабільний за розмірами тіньовий сектор, обсяги якого становлять 13,7 % ВВП. За цим показником слідом за Німеччиною йде Ірландія (12,8 % ВВП). У Великій Британії тіньовий сектор збільшився з 10,7 % у минулому році, до 11 % у цьому. В Україні за даними Мінекономрозвитку питома вага тіньового сектору за статистичного підходу досягає 35 %. Наведені обсяги тіньової економіки є незадовільними та становлять загрозу деформації легальної економіки в Україні.

Поширення тіньової економіки детерміноване іншою загрозою – корупцією, рівень якої нині викликає серйозне занепокоєння. Так, за оцінками рівня корупції, Україна посідає 131 місце зі 176 позицій, попри створення системи антикорупційних інституцій.

Питання співвідношення тіньової економіки та корупції достатньо висвітлені в окремих наукових доробках вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких В. Т. Білоус, В. О. Мандибура, В. М. Попович, В. А. Предборський, О. П. Рябченко, О. В. Тильчик та інші. Незважаючи на значну кількість публікацій у цьому напрямі, питання визначення сутності та змісту, а особливо діалектичного зв'язку тіньової економіки та корупції потребує додаткового опрацювання.

Так, тіньову економіку А. Френз визначає як діяльність, яку не зараховують до ВВП через відсутність методологічної бази обліку нелегального виробництва товарів і послуг [1, с. 16]. Натомість В. О. Мандибура розглядає тіньову економіку з двох позицій [2, с. 12–14], у вузькому і широкому розумінні, а саме:

– тіньова економіка обмежується лише тими видами економічної діяльності й відповідними відносинами, які за змістом є або протиправними, або суспільно небезпечними (що на практиці не завжди збігається);

– у широкому розумінні до тіньової економіки належить сектор домашніх господарств (сектор натурального самозабезпечення), неформальний сектор (нерегламентована діяльність), дрібне виробництво, послуги, торгівля, світло-сірий

сектор, темно-сірий сектор (законспірований сектор легітимних видів економічної діяльності), чорний (кримінальний, криваво-чорний), диверсифіковані частки чорної економіки.

Науковець С. В. Мочерний визначає тіншову економіку як сферу вияву економічної активності, спрямованої на отримання доходів від здійснення заборонених видів діяльності або на ухилення від суспільного (державного) контролю та сплати податків при здійсненні легальних видів економічної діяльності [3, с. 637]. Підсумовуючи наведені підходи, можна зазначити, що ознаками тіншової економіки є економічні процеси, які приховуються відповідними суб'єктами, не контролюються ані державою ані суспільством та не фіксуються в повному обсязі офіційною державною статистикою, що призводить до відсутності показників у ВВП.

Розвиток неконтрольованої державою економічної діяльності є індикатором існування в державі певних деструктивних тенденцій. Зокрема, високий рівень тінзації економіки переважно притаманний країнам із низькою ефективністю системи державного управління, спричинена високим рівнем корупції [4, с. 65].

Розглядаючи загрози національній безпеці, які несуть у собі тіншова економіка та корупція, можна вважати блокування створення ефективних механізмів управління соціально-економічним розвитком. Криза в цій сфері, відповідно, стимулює розвиток широкого спектру суспільних проблем, зокрема демографічних і культурних. Як додаткова загроза, тіншова економіка тісно взаємопов'язана з непрозорістю й корумпованістю органів публічної адміністрації із суб'єктами господарювання, тим самим опосередковано знижує інвестиційну привабливість національної економіки, як для місцевих, так і для закордонних інвесторів [5, с. 10].

Визначаючи співвідношення понять «тіншова економіка», «тінзація» та «корупція», слід те, що їх об'єднує: по-перше поняття «тіншова економіка» та «корупція» є статистичним (арифметичним, математичним) показником, який обчислюють у відсотках відносно ВВП. Натомість категорія «тінзація» свідчить про негативний процес, який відбувається в державі в економічній

сфері або в окремій (конкретній) її ланці завдяки колізіям, прогалинам у законодавстві, неефективному управлінню.

Підсумовуючи вищевикладене, розв'язання проблеми протидії тінізації економіки потребує узгоджених зусиль держави в багатьох сферах державної економічної політики взагалі, зокрема під час формування та реалізації антикорупційної політики. Реальне скорочення тіньового сектору може відбутися лише за умови зменшення витратності та зростання ефективності легальної економіки, створення сприятливих умов для функціонування різноманітних форм бізнесу й подолання кримінальних проявів корупції. Передумовами такого перетворення мають бути розроблення й впровадження єдиної концепції з протидії тінізації економіки, яка буде містити основні методи та ключові підходи щодо подолання тіньової економіки в Україні, поліпшення інвестиційного клімату загалом.

Список використаних джерел

1. Васенко В. К. Тіньова економіка країни та шляхи її детінізації / В. К. Васенко // Вісник Черкаського університету. – 2016. – №1. – С. 15–23.
2. Мандибура В. О. Тіньова економіка України як об'єкт спеціального наукового дослідження / В. О. Мандибура. – Київ, 1998. – 118 с.
3. Економічна енциклопедія : у 3 т. / редкол.: В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – Київ : Академія, 2002. – Т. 3. – 952 с.
4. Ігнатов Л. М. Тіньова економіка України / Л. М. Ігнатов // Вісник КІБіТ. – 2014. – № 1. – С. 62–66.
5. Предборский В. А. Теория теневой экономики в системе современных экономических наук / В. А. Предборский, В. П. Кунцевич // Экономика и управление. – 2013. – № 2 (34). – С. 9–13.